

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5773333

האשה
החשובה הודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 687

מסכת נדה ס"ב-ס"ח

בס"ד, ג' אב תשע"ב

השבוע בגליון

- הצרפתיים ובנה היו נכרים
- כל השונה הלכות בכל יום
- מי הוא 'תנא דבי אליהו'
- סיום הש"ס בכל השונה
- הדרן עלך כל הש"ס!

- מדוע דילגו על אליהו הנביא?
- שיתוק שנראה כמוות
- כהן מחייה מתים?

- השעה בדיני התורה
- השעה - המצאת האסטרונומים
- יום בן שש שעות
- השעה - חלוקת התורה
- מת שהתעורר לחיים, טמא?

דבר העורך

לחיים, לחיים, לחיים!!!

"לחיים" יהודים... לחיים!!!

טלו את הכוסיות, מזגו יי"ש, ברכו את אלוהינו, לגמו "לחיים" והריעו בקול גדול לכבודם של בני הדף היומי, אשר מסיימים את התלמוד הבבלי, במחזור השנים עשר מסדר הדף היומי.

השומעים אתם את קולו האדיר של פעמונינו? הביטו היטב בענבלו הממתין זה עידן ועידנים ליומו הגדול. הוא כבר נוטה על צידו מוכן ומזומן להשמיע את קולו. עוד מעט קט יטלטלוהו גדולי ישראל ועמם כל לומדי הדף היומי בכל אתר ואתר, וישמע קולו בכל העולם כולו: יהודים, לימדו תורה!

הפעמון שלנו ייגנו עד לסיום הבא, אך קולות הפעמונים הזעירים המקננים בקרב לומדי הדף היומי, ישמעו היטב בכל יום ויום, בכל שעות היממה, קום יהודי, התעורר, למד תורה, טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, ולקולם ימשיכו רבבות אלפי ישראל לפקוד בכל יום את בתי הכנסיות ואת בתי המדרשות.

נגינת הפעמונים.
לקולו המהדהד של סיום הש"ס, נפנה את מבטינו אל לומדי הדף היומי.

דף סג/ב ימים ושעות וסתות

השעה בדיני התורה

מי חילק את היממה לעשרים וארבע שעות?

שאלה זו אינה מדעית-היסטורית גרידא; היא שנויה במחלוקת בין גדולי הדורות, אשר חתרו לברר, אם יסודה של חלוקה זו בדיני התורה, או במעין הסכמה שבשתיקה אשר מצאה לה שבייתה בלבות כל בני האדם, אם בתקופת השעות הזמניות, ולאחר מכן עם המצאת השעון המכני.

בימים עברו היום נחלק לשתיים עשרה שעות וכך גם הלילה, ללא קשר לאורכם. היום חולק לשתיים עשרה שעות, ובחורף שעה יומית היתה קצרה ושעה לילית היתה ארוכה, ובקיץ להיפך. לאחר המעבר לשעון המכני, היממה חולקה לעשרים וארבע שעות קבועות. כך או כך, עדיין איננו יודעים, כיצד ומתי נקבע שהיממה מחולקת לעשרים וארבעה חלקים המכונים שעות.

השעה - המצאת האסטרונומים: הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל טוען ("אורים ותומים" סימן ל' ס"ק י"ב), כי השעה היא המצאת האסטרונומים הקדמונים. את דעתו הוא מחווה על אודות דברי הגמרא, כי על בית הדין לחקור את העדים בשבע חקירות, ביניהם, באיזו שעה התרחש האירוע אשר עליו הם מעידים. רבי יהונתן כותב, כי חקירה זו אינה מן התורה, ובלתי אפשרי שתהא מן התורה, שכן, השעה אינה אלא המצאת המלומדים, והתורה מכירה בחלוקת היום ובחלוקת הלילה לשני חלקים בלבד - חצות. לפיכך, מן התורה די בחקירת העדים אם האירוע התרחש לפני חצות או לאחר מכן. בעל "אור שמח" זצ"ל (הלכות עדות פרק א' הלכה ד') מחזק את דבריו: "דבר נפלא ואמיתי... שיי"ב שעות אינן לא מקרא ולא הלכה למשה מסיני שיהיו הולכים דיני התורה על פיהם".

יום בן שש שעות: דעה מעניינת ביותר מביע בעל "פני יהושע" (מהדו"ב ברכות ג/א, נדפס בסוף הספר). לדעתו, "מה שאנו מחלקים היום לעשרים וארבע שעות, לא מצינו מפורש במקרא, דיותר יהיה נראה מפשטי מקראות, דיום ולילה אינן מתחלקות אלא לשתיים עשרה שעות, כיון שהדבר תלוי בחשבון י"ב מזלות". לדעתו, איפוא, אם מן התורה היו מחלקים את היממה לשעות, היא היתה מתחלקת לשש שעות ביום ולשש שעות בלילה!

ברם, יש החולקים וסוברים, כי חלוקת היממה לעשרים וארבע שעות היא מן התורה.

צעילוי נשמת

מרת **בתיה שטילמן** ע"ה

ב"ר אשר ז"ל

נלב"ע ח' באב תש"ע

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **אסתר פסר** ע"ה

בת גוהר ע"ה

נלב"ע ד' באב תשס"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אלעזר ישראל מי-זהב** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל

נלב"ע ד' באב תשל"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו משפחות
מנחם, גבריאל ואוריאל מי-זהב שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה בורנשטיין** ז"ל ב"ר צבי הלוי ז"ל

נלב"ע ה' באב תשנ"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

השעה - חלוקת התורה: "חזון איש" זצ"ל כותב (במכתבו לגר"א פלצנסקי, ספר שלום יהודה מועד סימן ה'), כי "התורה חלקה את היום השלם המזווג מיום ולילה, לעשרים וארבע חלקים ואנו קוראים לכל חלק בשם שעה. הוא מתבסס על כך שחלק מסודות עיבור החודש שנמסרו למשה מסיני (ראש השנה כה/א), כוללים את הידיעה, שהמרחק הממוצע בין מולדות הלבנה הוא עשרים ותשעה יום, שתים עשרה שעות, ארבעים ושתים דקות שלש שניות ושליש השניה, או בקיצור, כ"ט [יום], י"ב [שעות], תשצ"ג [חלקים מתוך תר"פ חלקים]. מכאן, שחלוקת היממה לעשרים וארבע שעות כלולה בדיני התורה. יש המציינים כהוכחה לכך, את הגמרא (סנהדרין לח/ב), בה מתואר סדר הבריאה ביום השישי לבריאת העולם: "י"ב שעות הוי אותו היום", והגמרא מתארת מה אירע בכל שעה ושעה (ועיי"ש בספר "שלום יהודה" סימן ז).

דף ע/ב בן שונמית מהו שיטמא

מת שהתעורר לחיים, טמא?

הגמרא מספרת על מפגש מרתק של אנשי אלכסנדריה עם רבי יהושע בן חנינא, במהלכו הם שאלו אותו על שנים עשר נושאים, ביניהם שלשה "דברי בורות". המהרש"א מסביר, כי שאלות אלו כונו "דברי בורות", מפני שהנחת דבריהם התבססה על דעתם של הפילוסופים, אשר היתה מוטעית.

אחת משאלות הבורות היתה, "בן שונמית מהו שיטמא". אלישע הנביא החיה את בן האשה השונמית (מלכים ב' פרק ד'), אשר נולד לה לאחר ברכתו של אלישע. המהרש"א מבאר, כי הם הבינו, כי אין בכוחו של הנביא להשיב את המת לחיים, והמת שהתעורר הוא מת שמקננים בו חיים מקריים, ארעיים. רבי יהושע בן חנינא השיב להם, כי "מת מטמא ואין חי מטמא". כלומר, נביא המחיה מת מחזירו לחיים, שבכוחו לשנות סדרי בראשית, ואין, איפוא, כל עילה שהמת החי ייטמא.

מדוע דילגו על אליהו הנביא? המפרשים (רש"י, מהר"י חיות, שו"ת רדב"ז חלק ו' סימן ב' אלפים ר"ג, "ערוך לנר" ועוד) מקשים, הלא אליהו הנביא, רבו ומורו של אלישע, החיה גם הוא ילד מת, את בנה של הצרפתית (מלכים א' פרק י"ז), שנים לפני שאלישע החיה את בן השונמית. מדוע, אם כן, אנשי אלכסנדריה הזכירו דווקא את המקרה שאירע עם אלישע.

שיתוק שנראה כמוות: היו שהסיקו מכך, כי בן הצרפתית לא מת כלל, אלא חלה כל כך, עד שנדמה היה כמת (עיין רדב"ז שם ורש"י). הרד"ק (מלכים א' שם) מוסיף, כי גם מן הפסוק מדוייק כן: "והיה חליו חזק מאד, עד אשר לא נותרה בו נשמה". כלומר, החולי התחזק, אך הנער לא מת! למען האמת, דעה זו הובאה על ידי הרמב"ם בספרו "מורה נבוכים" (חלק א' פרק מ"ב), בשם האנדלוסין, כי הנער שטופל על ידי אליהו חלה בחולי קרוב למוות, אך לא מת, מעין שיתוק שניתן לשרוד בו בחיים כיום או יומיים (עיין שו"ת ריב"ש סימן מ"ה).

כהן מחייה מתים? פירוש זה כותב גם בעל "שיטה מקובצת" (בבא מציעא קיד/ב) בשם רבינו פרץ, כמענה לקושייתם המפורסמת של בעלי התוספות (בבא מציעא שם), הרי אליהו הנביא כהן היה, כיצד גהר על המת והחיהו - ברם, לאור האמור, הנער לא היה מת, טומאה לא דבקה בו, ולאליהו הכהן לא היתה כל מניעה לשהור עליו.

אולם, רבו הדחיות והקושיות על שיטה זו. בגמרא (סנהדרין ק"ג/א) נאמר, כי אליהו הנביא ביקש מהקב"ה את מפתח תחיית המתים כדי להחיות את בן הצרפתית. בגמרא אחרת (חולין ז/א) נכתב, כי אלישע התלמיד החייה שני מתים, ואליהו החיה מת אחד בלבד. מוכח, איפוא, כי הנער שאליהו החיה, היה מת.

את קושיית המפרשים על אנשי אלכסנדריה, אשר שאלו מבן השונמית דווקא, פוטר הרדב"ז (שו"ת חלק ו' ב' אלפים ר"ג) בכך, שמקרה בן הצרפתית לא היה נהיר להם דיו, והם התמקדו במקרה הברור להם.

הצרפתית ובנה היו נכרים: עיון בפירושו של רבינו בחיי לתורה (פרשת פנחס), מעלה תירוץ מופלא; הצרפתית ובנה לא היו מזרע ישראל, והמת הנכרי מטמא במגע בלבד, אך השוהה עמו באהל אחד אינו נטמא. אליהו הנביא, איפוא, גהר מעל המת, אך לא עליו, הוא לא נגע בו... וממילא לא נטמא. לפיכך, האלכסנדורנים הקשו מבן השונמית. אך הרדב"ז תמה על דברים אלו, מפני שבירושלמי (סוכה פרק ה' דף נ"ה) מבואר, כי בן הצרפתית שאליהו החיה, היה לא אחר מאשר הנביא יונה בן אמיתי, שנשלח להציל את אנשי נינוה, וכי יתכן שנכרי יהא נביא ה'?, ואף אם התגייר, מדוע הוא מכונה "יונה בן אמיתי" על שם אביו הנכרי.

נוגע שאינו נוגע: נחתום בידיעה מרתקת ביותר המצוייה בספרי זוטא (פרשת חקת סימן י"ט אות י"א): "נוגע במת טמא, אין מת עצמו טמא. נוגע במת טמא, אין בנה של שונמית טמא". כלומר, מת הנוגע בעצמו, הוי אומר, מת המתעורר לחיים - אינו טמא, רק הנוגע בו בעודו מת - טמא. הספרי ממשיך: "אמרו, בנה של שונמית כשמת כל שהיה עמו בבית טמא היה טומאת שבעה, וכשחיה

אחינו גיבורי החיל.
היום הזה, יעות העד כופים את ראשם בהכנעה לפניכם. גלי הים מתסלסלים בכפליים לכבודכם וכל ציפורי השיר פוחצות בזמר אשר לו אתם ראוים. "כי כה אמר ה', אם לא בריתי יום ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיה לג/כה). - "אמר רבי אלעזר (פסחים סח/ב): אילמלא תורה, לא נתקיימו שמים וארץ".
הם ראוים לכל תהילה. סוחרים, קמעונאים, עמלי כפיים, מוחות מבריקים, ישישים, צעירים ואלו שבאמצע, בני כל העדות, יוצאי כל הארצות באשר המה - יהודים, בני אברהם יצחק ויעקב, המקדשים את שמו יתברך מידי יום ביומו, בנעיצת הדף היומי בעיצומו של יום, תוך כדי הדיפת עסקים שונים; בהתחלת יום העסקים בלימוד תורה, או בלימוד הדף היומי לאחר יום קשה ומתיש. קידוש ה'.
הרימו אותם על כפיים, שאום על כתפיכם, צאו אל הרחובות, חוגגו, ריקדו, עילו וצהלו, טיפחו כף אל כף ותנו קולכם בזמר. הביאו את ילדיכם אל מסיבות הסיום, והזכירו להם, כי הם עדים לתהליך היסטורי רב משמעות המתרחש באומנתו, חזונו של מהר"ם שפירא מלובלין, זכר צדיק וקדוש לברכה, מאיר כל יישוב, זורח על כל עיר, וליהודים היתה אורה.
לבשו אתם ובני משפחתכם בגדי חג, כפי שעשו בסיום המחזור הראשון של סיום הש"ס, בישיבת חכמי לובלין, הכל לבשו בגדים תגיגיים, ורקדו בשבב הבמה כשגמרות חבוקות בידיהם, כמו בשמחת תורה. **ספרו** להם, לילדים, על הסבא רבא מפולין, על הסב הזקן ממרוקו, אשר ישבו והגו בתורה הקדושה, באותה תורה, אותה גמרא, אותן קושיות ואותם תירוצים, תחת איומים, רדיפות, נגישות, רציחות, מכות והשפלות, ומעולם לא אירע שאי מי מהם הפסיק ללמוד בעטיים. הגביהו את הילדים מעל כל הקהל הקדוש, שיצפו בעיניהם בציבור הרב, ותאמרו להם, כי זו הפעם האחרונה שבה אירוע סיום הש"ס מתקיים מתחת קורת גג. בפעם הבאה, בעזרת ה', כל הארץ סי...
הם, ה"וותיקים", יזילו דמעה וגם יותר. היהודים אשר התחילו ללמוד את הדף היומי בתחילת המחזור, זוכים היום להתגשמותו של החלום, "הזורעים בדמעה ברינה יקצרו".
לפני שבע וחצי שנים הם היו יושבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, עיתים, שניים או שלושה אנשים, בחישות ובעקביות מעוררי השתאות. היום הזה, הם זוכים לסיים את הש"ס בלוויית עשרות אלפי איש, יהודים שהתלכדו לאור התורה. הם, ה"וותיקים" אשר הכשירו את הדרך לעוד המונים הפוסעים בעקבותיהם והמצטרפים כל העת לשיעורי הדף היומי, השכילו לצבור לעצמם זכויות אין ספור, שנים רבות של לימוד תורה ועשרות מסכתות.

★ ★ ★
על מפתנו של המחזור השלשה עשר לסדר הדף היומי, נקדיש את לימודנו לעילוי נשמתו הטהורה של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מחולל ומייסד הדף היומי, אשר לא זכה להותיר צאצאים אחריו. **רבי** מאיר רבי מאיר! אב אתה לבני "הדף היומי", רבים הם, נאמנים לה' ולתורתו, משפחתך גדלה ומתרחבת מידי שנה, מידי שבוע ומידי יום. בט"ו שבט תרצ"א, הסיום של המחזור הראשון מסדר הדף היומי נחגג בתפארה בישיבת חכמי לובלין. רבי מאיר, עברו מחזורים נוספים, והסיום נחגג בכל העולם!
עוד יבוא היום, רבי מאיר, ועניך תחזינה ששוב ה' את שבות עמו. זכות לימוד התורה הקדושה תעמוד לעמנו, בית המקדש ירד משמים, אליהו הנביא יבשר על גאולתנו, משיח יבוא. לגיונות לגיונות של יהודים ימרו אל ארצנו הקדושה, ובדרך... הם ילמדו הדף היומי.

★ ★ ★
יהודי יקר!
 רבי מאיר שפירא זצ"ל התכוון גם אליך; טלפן עכשיו למוקד מאורות הדף היומי, לביור שיעור הדף היומי הקרוב לאיזור מגוריך.
לחיים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בסוף זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. טקס: 03-570-67-93 זוא"ל: mendelzon@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ע"ב/ב יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו

אי אפשר לומר שיעור

בלי לבכות בתפילה

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל למד בבחרותו עם הנצי"ב מוואלאזין זצ"ל בעת שהיה מכין את שיעורו.

פעם המתינו בישיבה לשיעורו של הנצי"ב, עד ששליח שהגיע מטעמו מסר, כי היום לא יתקיים שיעור.

רבי איסר זלמן אשר היה שותף להכנת השיעור אמש, מיהר לברר אצל הנצי"ב את הסיבה לדבר, וזה ענהו:

- **היום**, שלא כבכל יום, לא בכיתי בעת אמירת "אהבה רבה" בשחרית. ביום שכזה איני יכול לומר שיעור...

היה טהור לקודש. חזרו ונגעו בו טמאוהו הם...". כלומר, מאחר שהמת עצמו אינו נטמא מנגיעתו העצמית, הרי בן השונמית שקם לתחיה טהור היה... אולם, אלו שנגעו בו לפני כן נטמאו, ואם הם שבו ונגעו בו כעת, הם טמאוהו... נמצא, שמנגיעתו בעצמו לא נטמא, אך מנגיעתו באלו שנגעו בו - נטמא [דברי הספרי זוטא מסייעים לדברי התוספות ד"ה "מתים", ועיין חתם סופר בחידושו ובערוך לנר, מה שהביא מתשו"ה החת"ס].

דף עג/א הלכות בכל יום

כל השונה הלכות בכל יום

רבינא ורב אשי חתמו את המסכת האחרונה של התלמוד הבבלי במימרא בשם תנא דבי אליהו: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא".

מי הוא 'תנא דבי אליהו': טרם נברר את פשרה של הפיסקה המפורסמת כל כך, נברר מי הוא אומרה, "תנא דבי אליהו". בעל "באר שבע" (ש"ת סימן ע"א) טען, כי אליהו זה, אינו אליהו הנביא שיבוא ויגאלנו, אלא הוא תנא הנזכר בהקדמת הרמב"ם לסדר זרעים (ד"ה "הפרק השביעי"), שם הרמב"ם מונה בין היתר את "יהושע בן פרחיה, נתאי הארבלי, חוני המעגל, אליהו".

אולם, בנימוקי הגרי"ב (כאן) הביא הוכחות לכך, ש"תנא דבי אליהו" הוא אליהו הנביא בכבודו ובעצמו, וזו היא גם דעת החיד"א ("שם הגדולים" חלק ב' מערכת ס') אשר מביא הוכחות שונות נגד דעת "באר שבע".

אליהו הנביא, איפוא, אומר, כי "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא".

בעל "דרישה" (יו"ד סימן רמ"ו ס"ק ב') כותב, כי "יש בעלי בתים נוהגים ללמוד בכל יום גפ"ת [גמרא פירוש תוספות], ולא שאר פוסקים". כלומר, הם מסתפקים בלימוד גמרא ללא לימוד הלכות. סימוכין למנהגם, הוא מספר, הם מצאו בכך שהגמרא בעצמה היא המביאה את דבריו של אליהו הנביא, ובימי הגמרא לא היו כל ספרי הלכות, הרי לנו כי הלומד את הגמרא לבדה זוכה להבטחת אליהו הנביא.

ברם, הוא דוחה את זאת וכותב, כי כוונת תנא דבי אליהו היא, שיש ללמוד הלכות פסוקות לבד מלימוד הגמרא, כפי שרש"י כותב, כי "השונה הלכות" - "פירוש הלכות פסוקות". ואילו הגמרא הביאה את תנא דבי אליהו, מפני שבאותם ימים הגמרא היתה ההלכה הברורה ביותר. לאחר שנתחברו ספרי הלכה, מובן כי יש לקיים בהם את "השונה הלכות בכל יום".

הלומד את הגמרא תמה למקרא דברי רש"י אשר צוטטו בפיסקה האחרונה, לאחר שרש"י כותב: "משנה וברייתא הלכה למשה מסיני". אכן, שתי גירסאות שונות קיימות לגבי הרש"י האחרון על הש"ס, ובפני "דרישה" היתה מונחת אחת מהן בלבד.

הגירסה השניה ברש"י טעונה ביאור - "משנה וברייתא והלכה למשה מסיני", מה כוונת רש"י? המהר"י אסאד כותב בספרו "יהודה יעלה" (חלק א' או"ח סימן א'), כי בעת שהוא התכבד לשאת דרשה לרגל סיום מסכת נדה, הוא הסביר את הדברים באופן הבא. בירושלמי (פאה פרק ב' הלכה ד') נאמר, "אמר רבי זעירא בשם רבי יוחנן... כמה הלכות נאמרו למשה בסיני וכולהן משוקעות במשנה", היינו: הלכות רבות שניתנו למשה בסיני, כתובות במשניות. נמצא, כי המבקש ללמוד הלכות, ילמד את המשנה בעיון...

לימוד הלכה: רבינו "חפץ חיים" זצ"ל ("משנה ברורה" סימן קנ"ה ס"ק ט') כותב, כי אין הדברים אמורים אלא במי שעיתותיו בידי ללמוד שעות רבות, אך מי שאינו מקדיש זמן רב ללימוד התורה הקדושה, "נכון שעיקר למודו יהיה בהלכות שידע איך להתנהג למעשה".

סיום הש"ס בכל השונה: מדוע רבינא ורב אשי מסיימים את התלמוד הבבלי עם מימרא זו דווקא. בעת שבעל "באר שבע" סיים את מסכת נדה הוא אמר (שם), כי במסכת אבות (פרק ג' משנה י"ה) נאמר, שההלכות החשובות ביותר, הן הלכות קנין ונדה. לפיכך יבקשו רבינא ורב אשי להדגיש בסיום מסכת נדה, כי כל הלכה הנלמדת, מביאה את לומדה לחיי העולם הבא...

הלומד תורה, שמח תדיר: נסיים בדבריו החשובים של "חתם סופר" זצ"ל, כי הבטחת חיי העולם הבא לשונה הלכות נובעת מכך, שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה והלכה. על כרחך, שההוגה בתורת ה' מצוי תדיר בשמחה, משתווה עם הבריות ואינו מדקדק עמהם מחמת אושרו הפנימי, ומובטח לו כי הוא בן עולם הבא.

הדרן עלך כל הש"ס!

כאשר יהודי זוכה לסיים פרק גמרא, מסכת וקל וחומר את הש"ס, הרי הוא אומר "הדרן עלך". הדרן עלך פרק פלוני, הדרן עלך מסכת פלונית.

'הדרן' - חזרה: "הדרן" היינו: חזרה, וכוונת הדברים היא, כי המסיים ללמוד אומר, כי ישוב ויחזור על לימודו, בסייעתא דשמיא. מקומו של ה"הדרן" הוא בסיום הפרק, או המסכת, לבל ידמה האדם, כי לימוד זה כבר בקרבו ואין הוא צריך לו, אלא עליו לחזור ולשנונו, שפסוק מפורש הוא

שיעור חדש לתושבי חיפה

הננו להודיע על פתיחת שיעור חדש בדף היומי

בבינ"ס התימנים "אוהל יוסף"

קרית שמואל

רח' בעל התניא 4

בשעה 18:15 בערב

מפי מגיד השיעור

הרב **אהרן מאמו שליט"א**

לעילוי נשמת אמי מורתי הצדקת

מרת **אטל פרנקל רובינשטיין** ע"ה

בת הרב אפרים ושפרה ז"ל

נלב"ע ה' באב תש"ע **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידנו

ר' **אפרים ארבל** ומשפ' שיחיו ר"ג

לעילוי נשמת

מרת **עליזה הרלינג** ע"ה

בת הרב צבי זאב ז"ל ליום השלושים לפטירתה

נלב"ע ה' בתמוז תשע"ב **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שמואל זנוויל ווערצברגר** ז"ל

ב"ר אליהו ז"ל נלב"ע ג' באב תשנ"ג

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידנו הר"ר **מנחם מנדל**

פרוכטר ומשפ' שיחיו - בלגיה

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדרך היומי - לילדים"

מסכת נדה דף ס"ב יום ראשון ג' באב

קדשת שביעית

הגמרא מביאה ברייתא שעוסקת בדיני שביעית, ואנו נלמד במאמר זה אחרים מדיני שנת השביעית.

התורה הקדושה קובעת, שעל יבול שגדל בארץ ישראל בשנת השמיטה חלה קדשת שביעית. פרות שקדושים בקדשת שביעית אסור לגרם להם הפסד, אסור לסחור בהם למטרות רוח, וכאשר מגיע הזמן שסוג הפרות הללו כבר כלה מן השדה, יש לבער אותם ואסור להשאיר אותם בבית.

קדשת שביעית אינה נוהגת בכל סוגי הגדולים, ובמסכת שביעית מונה המשנה גדולים שמשמשים למאכל בני אדם וגדולים שמשמשים למאכל בעלי חיים וגדולים שמשמשים לצביעה, שהם קדושים בקדשת שביעית. הברייתא מלמדת שקדשת שביעית חלה גם על מיני גדולים המשמשים לכבוס בגדים.

למנוי גליון לילדים חייג:
1700-500-151
 חודש היכרות חנים

דברים ד/ט), "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים" (מנחות צט/ב). מעניין לציין, את שכתבו הראשונים, כי בעבר ה"הדרן" נאמר רק על ידי מי שכבר קיימו, היינו, לומד שחזר על המסכת, אמר "הדרן"... (עיין בספר האשכול הלכה ס"ת סימן י"ד, עמוד 160 במהדורת אלבק).

חזק חזק ונתחזק: "אליה רבה" כותב (סימן קל"ט והובא ב"פרי מגדים" שם), כי זה הוא הטעם לכך שקוראים "חזק" בסיום חומש של קריאת התורה, שהעולה לתורה אשר סיים את החומש, יתחזק לחזור עליו, ולא יסתפק בכך שסיימו.

קיימת השערה, לפיה אמירת "הדרן" לא נועדה לכל הסיומים. במהדורות עתיקות יומין של מסכתות הש"ס, יש אשר בסיומן נכתב "סליקא לה מסכת", ויש אשר נכתב לאחריהן "הדרן". הדבר נקבע לפי תוכן המשפט המסיים את המסכת. מי שסיים מסכת אמר "סליקא לך מסכת" - "נשלמה המסכת", אך אם המשפט האחרון של המסכת עוסק בדבר שאינו טוב, נאמר "הדרן", לאמר, יש להוסיף וללמוד במסכת, כדי שלא לסיים בדבר שאינו טוב. עם השנים, "הדרן" תפס את מקומו של "סליקא לה", וקבע את מקומו בסופם של כל הפרקים ושל כל המסכתות ("מנהגי ישורון", בסוף הספר בשם ספר תקנות ותפילות).

כל האמור מבוסס על ההנחה, כי "הדרן" פירושו חזרה.

הדרן - הדר: ברם, יש הסבורים, כי 'הדרן' מלשון 'הדר'. בנוסח הסיום הארוך אנו אומרים: "הדרן עלך והדרך עלך". רבי חיים, אחיו של המהר"ל, מסביר (ספר החיים, ספר זכויות חלק א' פרק ג'), כי אנו אומרים, שהדירה של תורתנו הקדושה ניכר עלינו בלבד, על עם ישראל, שהרי אנו הלומדים אותה, וכך גם הדרינו עליה. מנוסח ספר העקידה לסיום (דברים שער פ"ז), הדברים מוכחים בעליל, שם נכתב: "הדרן עלך והדרן עלך, זיוך עלך וזיוך עלך" (ראה "מנהגי ישראל" חלק א' עמוד קכ"ח ואילך).

חבישת כתר ספר התורה: ונסיים את ה"הדרן" לרגל הסיום, במנהג עתיק יומין אשר נהג בקהילות ישראל - העולים לתורה ביום שמחת תורה, חבשו על ראשם את... כתרו של ספר התורה!

הראשונים מזכירים רבות מנהג מעניין זה, כאשר הם דנים אם מותר לעשות כן, שהרי אין להשתמש בתשמישי קדושה. הרשב"א (שו"ת הרשב"א המיוחסות סימן ר"ס, ובר"ן במגילה דף ז' א בשמו) דן גם הוא בדבר, ואף על פי שהוא אוסר לחתן העולה לתורה לחבוש על ראשו את כתר התורה, הוא כותב כי אין למחות בנהגין לעשות כן בשמחת תורה, בנמקו, כי החתן החובש את הכתר, עושה כן לכבוד עצמו, ואילו העולה לתורה בשמחת תורה, חובשו לכבוד התורה הקדושה, וכן נפסק להלכה ("שולחן ערוך" או"ח סימן קנ"ד סעיף י').

הדרן עלך והדרך עלך.

הפעם לומדים את כל הש"ס בשלמות

לראשונה:
מסכת ברכות
 עם המשניות מסדר זרעים וטהרות

הדפסה מהודרת של דפי הגמרא עם אותיות מאוירות עיניים
 • ביאור בדיור על משניות
 "זרעים-טהרות"
 • מאורות ההלכה

כולנו מצטרפים לרעיון ההיסטורי:
 לומדים ומסיימים את הש"ס עם המשניות מסדר זרעים וטהרות
 "אשר שכרם כנגד כולם, ונצטוונו לאהוב אותם מחמת שמסכתות אלו אין להם עוסקים" (ספר חסידים רס"א)

להזמנת הגמרא: 1700-500-151

מלגת הצטרפות למגידי שיעורים ע"ס 1000 ₪ טל': 03-5775310

סיוע בהקמת שיעור חדש בדרך היומי: 054-8460012

